

DE ABDIJBOOMGAARD IN EGMOND-BINNEN

Meer dan tien eeuwen geleden werd er al fruit verbouwd bij de abdij. De monniken hadden dus een groot deel van het jaar fruit op tafel. Het was hun appeltje voor de dorst. En een peertje was eten en drinken tegelijk, zei men. Maar niets is heerlijker dan in augustus, op het heetst van de dag, een **Clapp's favourite**, een **haantjespeer** of een **zomerkruideling** van de boom te plukken en smakelijk te verorberen tijdens de middagwandeling. De (hoogstam)fruitbomen werden zó gesnoeid, dat de zonnestralen tot diep in de kruin kon doordringen; daar kregen de appels kleur van. En de monniken de broodnodige mineralen en vitaminen....!

Daarnaast werden hier ook winter- of bewaarappels en stoofperen gekweekt, zoals **Winter Calville** en de bekende suikerpeer. In de kelders van de abdij werd dit fruit tot het late voorjaar bewaard bij een temperatuur van zo'n vier graden. Slim en gemakkelijk hoorden in die dagen nog bij elkaar. In het (inmiddels afgebroken) 'appelschuurtje' stond nog jarenlang een houten handpers, waarmee de 'valappels' tot moes werden vernalen. Regelmatig werd in die dagen tijdens het middagmaal in de refter een glas appelcider geschonken.

Vanaf 1975 heeft **pater Arnold van der Drift** (Pater Nol) de boomgaard onder zijn beheer genomen. Onder zijn deskundige leiding is een nieuwe aanplant tot stand gekomen en werd de oppervlakte van de 'bonghert' uitgebreid tot 3000 m².

In 1993 deed **de POMologische Vereniging Noord-Holland** het verzoek, om hier een eigen fruitrassen-collectie te mogen aanleggen. Deze vereniging streeft naar het behoud van oude, vaak zeldzame (hoogstam)fruitboomrassen in de provincie Noord-Holland. Sindsdien omvat de boomgaard een uitgebreide verzameling zeldzame appel- en peren- en pruimenbomen, die in hoogstam of spilvorm voor het nageslacht worden bewaard. Rond het jaar 2000 werden door **André van Kappel** en andere leden van de POM-werkgroep meer dan vijfhonderd(!) verschillende soorten fruitbomen aangeplant en onderhouden.

Vanaf 2003 ging de dagelijkse leiding van de tuin over in handen van **Mik Heemskerk en Jan Blankendaal**. Heel wat 'bijzondere' soorten van André werden gerooid; ze bleken niet erg productief of levensvatbaar. Er moest meer ruimte in de tuin komen! Daarom werd vanaf 2008 opnieuw een begin gemaakt met een zorgvuldige selectie en

registratie van oude en nieuwe fruitsoorten. Onder deskundige begeleiding van **Dirk Bor** werd een geheel nieuwe collectie appels- en perenbomen opgeënt in het appelschuurtje vóór in de boomgaard. Vervolgens werden -nauwkeurig en exact uitgemeten- nieuwe plantstroken aangelegd met voldoende afstand voor de jonge laagstammen. In 2006 beschikt de tuin wederom over een assortiment van 132 appelrassen. In 2007 worden vervolgens 86 perenrassen uitgeplant. Als 'kroon op het werk' maken tenslotte zo'n 36 pruimenrassen de collectie compleet. Kort daarna treffen we ook enkele 'regels' aalbessen, witte bessen, zwarte bessen en kruisbessen aan in de tuin.

Toch worden in 2013 nog zo'n 34 appelboompjes en 24 perenrassen bij geplant. Eerdere pogingen waren mislukt; de onderstammen van eerdere laagstam-fruitbomen bleken minder geschikt voor de (schrale) zandgrond hier in Egmond. Tenslotte werden in het voorjaar van 2014 nog een 10-tal kersenbomen aangeplant in de buurt van ons tuinhuis. Het is voorlopig de laatste 'loot' aan de rijkge vulde fruittuin in Egmond; de tuin is voll!

Ondanks de grote hoeveelheid en verscheidenheid van fruitboomsoorten blijft er nog voldoende ruimte over voor enkele eerbiedwaardige hoogstam 'kloosterlingen' uit de periode Pater van der Drift, zoals een heerlijke **Karmijn de Sonnaville**, een **Schöner von Nordhauser**, een **Kerstster** en '**Majesteit**', een oude Abdij-goudreinet. Bovendien werden er in 2011 nog een zevental hoogstam-appels uit de collectie 'Van der Drift' geplant langs de beek en twee tamme kastanjes (*Juglans regia*) bij de toegangspoort.

De collectie in de Abdijtuin bestaat uit talrijke appel- en perenrassen die verzameld zijn door enkele prominente leden van de vereniging, aangevuld met de meest zeldzame rassen uit de collectieboomgaard in de Beemster. In de collectie staat van ieder ras slechts één exemplaar. De oorspronkelijke opzet van de fruittuin in Egmond-Binnen is ook na 25 jaar onverkort gehandhaafd gebleven: een collectietuin (op schr ale zandgrond !) voor alle soorten fruitrassen, een genen-reservoir van in Noord-Holland voorkomende appels- en perenrassen.

- De abdijtuin voorziet in enthout-uitgifte bij navraag en i.v.m. POM-cursussen.
- De abdijtuin is determinatieplaats voor talloze 'unieke' appel- en perenrassen.
- Medewerkers in de abdijtuin voorzien in advies en overleg i.v.m. aanleg en onderhoud van particuliere boomgaarden.
- De abdijtuin is ontmoetingsplaats van POM-leden en belangstellenden tijdens de jaarlijkse open middag.
- En tenslotte is de tuin een passende en onvervangbare plek voor de monniken en talloze bezoekers om te genieten van rust en schoonheid in Gods' vrije natuur, onder de schaduw van een eeuwenoud spirituele centrum. Kortom, zij is een geschenk uit de hemel!

Iedere dinsdagmorgen zijn POM-leden actief met het onderhoud van de boomgaard. U bent dan van harte welkom om de boomgaard te bezoeken. In de nazomer houdt de POM een open bezoek(mid)dag. In de nabijgelegen abdijwinkel is een folder over het werk van de Pomologische Vereniging Noord-Holland verkrijgbaar.

BVS januari 2020

GOEDE ZORG VOOR GEZONDE VRUCHTBOMEN

Als u een opgeënte vruchtboom wilt laten opgroeien tot een gezonde spil, laag- of hoogstam, dan moeten aan een aantal essentiële voorwaarden voldaan worden:

- Kies een fruitras dat geschikt is voor de beschikbare plaats in uw tuin.
- Houdt dus terdege rekening met de grondsoort. (zand, klei, gemengd)
- Is er voldoende bescherming tegen (zee)wind ?
- Staat de boom een groot deel van het jaar 'met droge voeten'?
- Kiest U voor een sterke of zwakke groeier ? Welke onderstam ?
- Hoe is de ziektegevoeligheid van het gekozen ras ?
- Houd voldoende afstand tussen de bomen.
- Hoogstambomen zijn over het algemeen veel minder ziektegevoelig voor ziekten, schimmels en luizen.
- Zorg dat de boom de eerste jaren blijft groeien. Dus snoei de boom in een geschikte vorm. Houdt de boom 'open', zodat de wind de kroon kan drogen.
- Bemest de boom in het voorjaar. Oude stalmest is prima.
- Houd onder de spullen en de jonge bomen de grond vrij van planten en onkruid.
- Neem een kijkje in de collectieboomgaard in de Beemster of Egmond-Binnen en kies aldaar een appel- of perensoort, welke past bij uw smaak of voorkeur.

TER VOORKOMING VAN ZIEKTEN PLAGEN ZIJN DE VOLGENDE MAATREGELEN GEWENST:

- Zaai bloeiende planten in de omgeving van de fruitbomen. Nuttige insecten kunnen hier het hele jaar van en in leven.
- Hang nestkastjes op in de buurt van de fruitbomen. Mezen eten veel luizen en rupsen.
- Laat tussenliggende grasstroken tot bloei komen. Hierin leven veel natuurlijke bestrijders.
- Plant een bloeiende gemengde haag als windkering.
- Bescherm jonge bomen en spullen tegen strenge vorst.
- Laat geen zieke plantendelen of takken achter in de fruittuin.
- Hang potjes met hooi in de bomen; een goede woongelegenheden voor oorwurmen.
- Bij ernstige schimmelaandoeningen zijn middelen in de biologische teelt toegestaan. Te denken valt aan: spuitwavelpreparaat, koperoxychloride of VBC.
- Verwijder de eerste luizen door de takken weg te knippen. Of behandel individuele bomen met een biologisch middel met de handspuit.
- Verwijder ernstige aandoeningen onmiddellijk, zoals loodglans, bacterie- en perenvuur of andere virussen. Voer besmet materiaal zorgvuldig af. Desinfecteer gereedschap na gebruik.

TOT SLOT

De POMologische Vereniging Noord-Holland bewaart de genen van oude fruitrassen voor latere generaties in twee collectieboomgaarden in de Beemster en Egmond-Binnen. Het optimaliseren van omstandigheden, een goede preventieve zorg en een actief wekelijks/regelmatig onderhoud maakt het mogelijk om **zonder chemische gewasbescherming** gezonde bomen te kweken. En van een (dikwijls) rijke en overvloedige oogst te genieten! De Vereniging maakt geen gebruik van schadelijke chemische gewasbeschermingsmiddelen. Eén uitzondering wordt gemaakt als een individuele boom in (levens)gevaar dreigt te verkeren. Het behoud van een zeldzaam én kostbaar ras krijgt in dit bijzondere geval voorrang boven de afspraak om geen schadelijke middelen voor het milieu te gebruiken.

Anneke van Sijpveld, maart 2016